

13 PRZYPISY

13.1. UWAGI OGÓLNE

Do materiałów uzupełniających tekst główny dzieła, dodatki i tablice należą także przypisy. Mogą one pochodzić od następujących osób: autora, redaktora naukowego, tłumacza lub redaktora książki.

Autorstwo przypisów powinno być zawsze jednoznacznie określone. W tym celu różnicuje się graficznie odnośniki bądź tę grupę przypisów (rzeczowych), która jest mniejsza, opatruje się odpowiednimi objaśnieniami; np. *przyp. aut.*, *przyp. tłum.*, *przyp. red. pol.*

Do powiązania przypisów z tekstem służą **odnośniki**, nazywane także **odsyłaczami**. Mogą mieć postać cyfr arabskich, małych liter lub umownych znaków graficznych, np. gwiazdek, składanych we frakcji górnej i ujmowanych (często zbyt często) w nawiasy.

W książkach zawierających wiele przypisów zaleca się stosować **odnośniki cyfrowe**. Przypisy numeruje się wówczas w sposób ciągły ¹, ², ³ itd. w obrębie rozdziału książki, a w zbiorze prac – w obrębie każdej z nich. Jeżeli przypisów jest niewiele, można nadawać im ciągłą numerację w obrębie poszczególnych stron.

W książkach o małej liczbie przypisów jest wygodnie korzystać z **odnośników gwiazdkowych**. Tego rodzaju odnośniki stosuje się także w książkach zawierających wiele liczb, w przypisach do tablic (rozdz. 10) oraz tam, gdzie występują przypisy

różnego pochodzenia i jest konieczne ich graficzne zróżnicowanie, np. przypisów autorskich i redakcyjnych.

Jeżeli na tej samej stronie trzeba objaśnić kilka fragmentów tekstu (wyrazów, wyrażeń lub zwrotów), umieszcza się przy nich jednakowy odnośnik do wspólnego przypisu albo podaje łączne objaśnienie w przypisie pierwszym, a w dalszych – tylko odpowiednią wskazówkę, np. *Por. przyp. 1*. Jeżeli tego samego objaśnienia wymagają fragmenty tekstu znajdujące się na stronach sąsiednich, zaznacza się np. *Por. przypis 1 na s. 153*.

Następną sprawą, której warto poświęcić nieco miejsca, jest **miejsce zamieszczania** przypisów. Jeśli w książce jest ich niewiele, podaje się je zazwyczaj u dołu stron, do których się odnoszą. Usytuowane w taki sposób byłyby nie do przyjęcia np. w pamiętnikach lub dziełach historycznych, gdzie zarówno duża liczba przypisów, jak i znaczna objętość, przesądzają zazwyczaj o grupowaniu ich na końcu tomu lub całej książki, po tekście głównym i dodatkach.

Przypisy, które należy zawsze formułować zwięźle, składa się pismem mniejszego stopnia niż tekst zasadniczy, stosując identyczne wyróżnienia graficzne. Dzięki edytorom komputerowym takie czynności, jak różnicowanie przypisów, wstawianie odnośników itp. stały się bardzo proste. Dochodząc w tekście do miejsca (wyrazu, wyrażenia lub zdania) wymagającego przypisu, wystarczy tylko wydać odpowiednie polecenie i przypis wraz z odnośnikiem znajdzie się u dołu stronicy, przy czym identyczny odnośnik pojawi się w tekście. Można też wydać inne polecenie, a edytor komputerowy przeniesie przypisy na koniec książki, gdzie powstanie ich wykaz.

Blizsze wskazówki dotyczące umiejscowienia i szeregowania przypisów, powiązania ich odnośnikami z tekstem, wyróżnień graficznych, budowy itp. można znaleźć w normach; zob. pozycje (N9) oraz (N17) wykazu ważniejszych norm wydawniczych, zamieszczonego na końcu poradnika.

Przykładowe przypisy do tablic podano w rozdz. 10.